

STORTINGET

Dokument 17

(2021–2022)

Rapport til Stortinget
fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2021

Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2021

Til Stortinget

1. Innledning

I Nordisk råd inngår parlamentene i Danmark, Finland, Island, Sverige, Norge og de selvstyrte områdene Færøyene, Grønland og Åland. Siden etableringen i 1952 har målet vært å enes om felles løsninger som har tydelig positiv effekt for innbyggerne i Norden. Dette regionale samarbeidet er svært omfattende og dekker en rekke ulike samfunnsområder, blant annet miljø, klima, energi, utdanning, innovasjon, likestilling og kultur. Nordisk ministerråd er de nordiske regjeringenes samarbeidsorgan, som ble etablert i 1971. Det nordiske samarbeidet har som visjon at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region frem mot år 2030.

Denne årsrapporten beskriver arbeidet i Nordisk råd i 2021. Danmark ledet rådets arbeid i 2021 under overskriften: «I pandemiens fotspor – hva kan vi lære?» Det danske presidentskapet prioriterte fire hovedtemaer: nordisk forsvars- og beredskapssamarbeid, nordisk klimainnsats, unges språkforståelse og turismesamarbeid. Det skulle vise seg at 2021, i likhet med 2020, ble sterkt preget av koronapandemien. Det var derfor ikke bare lærdommer fra koronapandemien som var i fokus – i like stor grad handlet det om den løpende håndteringen av pandemien og konsekvensene den fikk for nordisk samarbeid og nordiske borgere.

Et mål for det nordiske samarbeidet er at innbyggerne i Norden kan leve, reise, flytte og arbeide uhindret av landegrensene. Det arbeides derfor kontinuerlig for å bygge ned grensehindre. Smitteverntiltak i de nordiske landene med reiserestriksjoner og stengte grenser medførte i 2021 mange nye grensehindringer for nordiske innbyggere.

I Nordisk råds utvalg, presidium og plenum var grensehindringer og koronapandemiens konsekvenser sentrale temaer gjennom året. En rekke medlemsforslag ble fremmet med bakgrunn i koronasituasjonen, bl. a. om beredskapssamarbeid, vaksineproduksjon og fri bevegelse over grensene. I tillegg til drøftingene i Nordisk råd deltok den norske delegasjonen ved to anledninger på digitale møter i regi av den svenske delegasjonen, der koronasituasjonen og konsekvensene for grenseboerne var tema. Det nordiske samarbeidet ga en plattform for dialog om krevende spørsmål mellom parlamentarikere og ministre fra de nordiske land. Svært ulike oppfatninger blant nordiske politikere om nødvendigheten og konsekvensene av smitteverntiltakene som ble innført, ble tydeliggjort i de ulike foraene der dette ble drøftet. Det var imidlertid stor vilje til å finne løsninger og ta lærdom av håndteringen til fremtidige kriser.

Koronapandemien preget også møteformen gjennom hele 2021. Frem til november ble alle møter avholdt digitalt, også temasesjonen med plenumsmøte. Dette var første gang plenumsdebatt og voteringer ble gjennomført digitalt i Nordisk råd. Den årlige hovedsesjonen kunne imidlertid gjennomføres fysisk i København 1.–4. november, der en nyvalgt norsk delegasjon tok aktivt del i arbeidet i partigruppene, utvalgene og debattene i plenum.

På tross av at koronapandemien har preget arbeidet, har også en rekke andre saker vært på dagsordenen.

Omtalen av utvalgene og presidiets arbeid i denne årsrapporten viser bredden i forslag og initiativer i Nordisk råd i 2021.

Oslo, den 4. februar 2022

Jorodd Asphjell

delegasjonsleder

2. Rådets organisasjon

Nordisk råd har 87 valgte medlemmer fra landenes respektive parlamenter. Danmark, Finland, Norge og Sverige har 20 representanter hver. Danmarks representanter innbefatter to fra Færøyene og to fra Grønland, mens Finland har to representanter fra Åland. Island har syv representanter. Samarbeidet bygger på Helsingforsavtalen fra 1962 med senere endringer og rådets arbeidsordning.

Nordisk råds arbeid ledes av et presidium bestående av 15 av rådets medlemmer. Det politiske samarbeidet om konkrete saker skjer først og fremst i de nordiske partigruppene og i Nordisk råds fagutvalg: utvalget for velferd, utvalget for et bærekraftig Norden, utvalget for vekst og utvikling samt utvalget for kunnskap og kultur. Det øverste organet er plenarforsamlingen, som vedtar en rekke beslutninger på de årlige sesjonene og kommer med uttalelser til de nordiske regjeringene.

Nordisk ministerråd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes regjeringer. Ministerrådet arbeider for felles nordiske løsninger på områder hvor de nordiske landene kan oppnå større resultater ved å samarbeide enn ved å løse oppgavene hver for seg. Ministerrådet gjennomfører anbefalinger vedtatt av Nordisk råd, og fremmer forslag til beslutninger for Nordisk råd. Hvert år fremlegger ministerrådet en årsberetning og et budsjettforslag for det kommende året for Nordisk råd. Statsministrene har en ledende rolle og det overgripende ansvaret for det nordiske samarbeidet og møtes tre-fire ganger årlig. Formannskapslandet i Nordisk ministerråd har ansvar for møtene (Finland i 2021, Norge i 2022). Samarbeidsministrene har ansvaret for samordningen av nordiske samarbeidsspørsmål i regjeringen og er ansvarlige for behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjettet.

I 2021 var Jan Tore Sanner (H) nordisk samarbeidsminister frem til regjeringen Solberg gikk av 14. oktober. Deretter overtok Anne Beathe Twinnereim (Sp) som nordisk samarbeidsminister i regjeringen Støre. Den norske delegasjonen har jevnlig kontakt med samarbeidsministeren.

3. Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Delegasjonen besto inntil stortingsvalget høsten 2021 av følgende medlemmer:

1. Martin Kolberg (A), leder
2. Michael Tetzschner (H), nestleder
3. Ruth Grung (A)
4. Jorodd Asphjell (A)
5. Stein Erik Lauvås (A)
6. Ingalill Olsen (A)
7. Nina Sandberg (A)
8. Bente Stein Mathisen (H)
9. Norunn Tveiten Benestad (H)
10. Marianne Synnes Emblemsvåg (H)
11. Nils Aage Jegstad (H)
12. Solveig Sundbø Abrahamsen (H)
13. Helge André Njåstad (FrP)
14. Solveig Horne (FrP)
15. Erlend Wiborg (FrP)
16. Heidi Greni (Sp)
17. Ole André Myhrvold (Sp)
18. Freddy André Øvstegård (SV)
19. Ketil Kjenseth (V)
20. Torhild Bransdal (KrF)

Etter stortingsvalget ble følgende delegasjon konstituert 28. oktober 2021:

1. Jorodd Asphjell (A), leder
2. Helge Orten (H), nestleder
3. Tove Elise Madland (A)
4. May Britt Lagesen (A)
5. Stein Erik Lauvås (A)
6. Karianne B. Bråthen (A)
7. Truls Vasvik (A)
8. Tone Wilhelmsen Trøen (H)
9. Lene Westgaard-Halle (H)
10. Liv Kari Eskeland (H)
11. Himanshu Gulati (FrP)
12. Helge André Njåstad (FrP)
13. Tor André Johnsen (FrP)
14. Heidi Greni (Sp)
15. Kathrine Kleveland (Sp)
16. Per Olav Tyldum (Sp)

17. Kathy Lie (SV)
18. Freddy André Øvstegård (SV)
19. Ola Elvestuen (V)
20. Tobias Drevland Lund (R)

4. Sesjonene

Plenarforsamlingen består av rådets 87 valgte medlemmer og regjeringsrepresentanter. Forsamlingen møtes normalt til sesjon to ganger i året, en temasesjon på våren og en ordinær sesjon på høsten. Plenarforsamlingen er rådets høyeste besluttede organ og vedtar rådets anbefalinger, uttalelser og interne beslutninger. Vertskapet for sesjonene roterer mellom medlemslandene. Stortinget var vertskap for temasesjonen våren 2021, men koronasituasjonen tillot ikke fysisk avvikling. I stedet gjennomførte Nordisk råd sin første digitale sesjon med debatter og voteringer. Cybersikkerhet og hybride trusler var tema for en debatt med ministre fra flere av de nordiske landene. Det ble avholdt spørretime med de nordiske samarbeidsministrene, der nordisk samarbeid under koronapandemien var tema. Mange av Nordisk råds medlemmer var opptatt av konsekvensene for innbyggere og næringsliv etter at innreiserestriksjoner ble innført for å begrense smittespredning, og tok til orde for tettere samarbeid og andre virkemidler enn å stenge grensene. Den norske delegasjonen arrangerte et fellesmøte for alle Nordisk råds medlemmer om hvilke muligheter og utfordringer nordisk arbeidsliv vil møte i tiårene fremover.

Nordisk råds hovedsesjon fant sted i København 1.–4. november 2021 – det første fysiske møtet på to år. Stortinget deltok med en nyoppnevnt delegasjon. De nordiske statsministrene deltok i en debatt med rådets medlemmer om hva Norden kan lære av koronahåndteringen for fremtidige kriser. Mange ga uttrykk for skuffelse over at de nordiske landene ikke hadde fått til en bedre koordinering da krisen inntraff, og pekte på behovet for bedre beredskap for fremtidige kriser. Flere viste til at tilliten til det nordiske samarbeidet, med fri bevegelse over grensene og et felles arbeidsmarked, var svekket som følge av at grensene mellom flere nordiske land ble stengt. Debatten under sesjonen reflekterte svært ulike oppfatninger blant nordiske politikere om nødvendigheten og konsekvensene av smitteverntiltakene som ble innført. Det var imidlertid et felles ønske om å styrke det nordiske samarbeidet og ta lærdom av erfaringene fra håndteringen av pandemien. På oppdrag fra Nordisk ministerråd var det utarbeidet en rapport med tolv konkrete anbefalinger for å forsterke nordisk samarbeid om sivil kriseberedskap, den såkalte «Enestam-rapporten». Anbefalingene ble presentert under debatten og vil bli drøftet i det videre arbeidet med forsterket beredskapssamarbeid.

Et av de faste dagsordenpunktene på sesjonene er en spørretime der Nordisk råds medlemmer kan stille spørsmål til de nordiske samarbeidsministrene. Spørretimen var preget av koronahåndteringen, men flere andre temaer ble også løftet, som utveksling av informasjon om autorisasjon av helsepersonell, bekjempelse av organisert kriminalitet og forsterket nordisk transport-samarbeid i form av opprettelse av et eget ministerråd for transport.

En egen debatt om utenrikspolitikk fant sted med de nordiske utenriksministrene til stede. Nordisk samarbeid i multilaterale fora ble vektlagt som verdifullt og viktig. I debatten ble ministrene blant annet utfordret på forholdet til Russland og Kina, situasjonen i Hviterussland og landenes ulike holdninger til deltakelse i statspartsmøtene til FN-traktaten om forbud mot kjernevåpen.

Den danske forsvarsministeren redegjorde på vegne av de nordiske forsvarsministre om aktiviteten i det nordiske forsvarssamarbeidet NORDEFECO. Militær mobilitet og stabsøvelser var prioritert av det finske formannskapet i NORDEFECO i 2021. I forbindelse med evakueringen fra Afghanistan i august ble NORDEFECOs krisestyringsmekanisme aktivert, og de nordiske land bisto hverandre i arbeidet. I debatten ble det blant annet reist spørsmål om fellesnordisk trussel- og risikoanalyse, klimaendringer, migrasjon og cybersikkerhet.

NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg var invitert som gjestetaler under sesjonen. Nordisk råds president Bertel Haarder viste i sin introduksjon av Stoltenberg til at det har vært en tydelig utvikling innenfor Nordisk råd når det gjelder utenriks-, sikkerhets-, og forsvarspolitikk. Tidligere var dette temaer som ikke ble drøftet i Nordisk råd, men Thorvald Stoltenbergs rapport i 2009 om nordisk utenriks- og forsvarspolitisk samarbeid, Björn Bjarnasons rapport i 2020 om cybersikkerhet og Jens Stoltenbergs deltakelse på sesjonen i 2021 viser at også dette nå er politikkområder i kjernen av Nordisk råds arbeid. Stoltenberg pekte på Nordisk råds sentrale rolle i å bygge tillit, forståelse og samarbeid mellom land – noe som bidrar til å trygge fred og stabilitet og dermed er viktig også i en sikkerhetspolitisk sammenheng. I debatten ble det blant annet reist spørsmål om de nordiske lands ulike tilknytning til NATO, betydningen av nordisk forsvarssamarbeid, forholdet til Russland og Kina, sivilt-militært samarbeid og NATO-operasjonen i Afghanistan.

Plenarforsamlingen behandlet også redegjørelser fra ministerrådet om nordisk samarbeid om arbeidsliv og på helse- og sosialområdet. Statsminister Jonas Gahr Støre presenterte det norske formannsprogramsprogrammet for Nordisk ministerråd for 2022. Den finske delegasjonslederen presenterte programmet for det finske presidentskapet for Nordisk råd i 2022. Presidentskapsprogrammet vektlegger et sosialt og økologisk bære-

kraftig Norden og fokus på sikkerhet for innbyggerne – både fysisk sikkerhet, cybersikkerhet og beredskapssikkerhet. Programmet fokuserer også på internasjonalt samarbeid.

Plenarforsamlingen behandlet en rekke medlemsforslag. En komplett oversikt over alle rekommandasjoner fra Nordisk råd i 2021 følger som vedlegg til årsrapporten.

4.1 Nordisk råds priser

Hvert år deler Nordisk råd ut fem priser for å rette oppmerksomhet mot de nordiske landenes litteratur, språk, musikk og film samt nytenkende innsats på miljøområdet. Prisene er på 350 000 danske kroner hver og deles ut i forbindelse med Nordisk råds årlige sesjon. Den danske delegasjonen til Nordisk råd var vertskap for prisutdelingen, som fant sted i Skuespilhuset i København og ble kringkastet i alle de nordiske land.

Den grønlandske forfatteren Niviaq Korneliussen ble tildelt Nordisk råds litteraturpris for romanen «Naasuliardarpi» (Blomsterdalen). Dette var første gang en forfatter fra Grønland ble tildelt litteraturprisen. Norske nominerte var Vigdis Hjort med romanen «Er mor død» og Lars Amund Vaage for romanen «Det uferdige huset».

Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris gikk til romanen «De afghanske sønerna» av Elin Persson fra Sverige. Norske nominerte var Peter F. Strassegger for romanen «Aleksander den store» og Ole Kristian Løyning sammen med illustratør Ronny Haugeland for boka «Min venn, Piraten».

Nordisk råds filmpris gikk til den danske filmen «Flugt» av manusforfatter og regissør Jonas Poher Rasmussen. Fra Norge var filmen «Gunda» av manusforfatter og regissør Victor Kossakovsky nominert.

Nordisk råds musikkpris gikk til den færøyske musikeren Eivør Pálsdóttir for sitt arbeid for å sette sitt hjemland på kartet, vise den musikalske arven og benytte sitt morsmål. Nominerte fra Norge var Stian Carstensen og Lise Davidsen.

Nordisk råds miljøpris gikk til Concito, Danmarks Grønne Tænketank. Nominert fra Norge var Framtiden i våre hender.

5. Hovedsaker i 2021

5.1 Presidiet

Presidiet består av en president, en visepresident og tretten øvrige medlemmer fra alle landenes delegasjoner. Presidiet har ansvaret for rådets løpende virksomhet under og mellom sesjonene. I tillegg har presidiet ansvaret for behandlingen av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål, det nordiske samarbeidsbudsjettet og medlemsforslag som ikke sendes til utvalgene for be-

handling. Presidiet vedtar Nordisk råds budsjett. Presidiet er rådets høyeste besluttede organ mellom sesjonene og kan treffe beslutninger på rådets vegne.

De norske medlemmene i presidiet var frem til stortingsvalget i september Martin Kolberg, Michael Tetzschner og Heidi Greni. Fra oktober var Jorodd Asphjell og Heidi Greni de norske medlemmene i presidiet. Presidiet gjennomførte ti av sine elleve møter i 2021 digitalt og ett fysisk under sesjonen i København i november. På samme måte som i 2020 ble arbeidet også i 2021 preget av koronapandemien og konsekvensene for det nordiske samarbeidet. Presidiet forberedte dette som tema for toppmøtet med de nordiske statsministrene under sesjonen i november.

En hovedoppgave for presidiet hvert år er forhandlingene med Nordisk ministerråd om ministerrådets budsjett. Presidiet fremmer Nordisk råds prioriteringer for budsjettet etter innspill fra utvalg og partigrupper. Budsjettprosessen i 2021 ble svært krevende. Nordisk ministerråd vedtok i 2019 en visjon for det nordiske samarbeidet: Norden skal bli verdens mest integrerte og bærekraftige region innen 2030. En fireårig handlingsplan ble utarbeidet, og budsjetttrammer for de ulike sektorene for den første fireårsperioden ble fastlagt. Totalrammen for budsjettet på ca. 1,3 milliarder kroner ligger fast. I løpet av den første fireårsperioden dreies budsjettet slik at bevilgningene til klima- og miljøtiltak økes, mens det kuttes tilsvarende i andre deler av budsjettet, hovedsakelig i rammene til kultur og utdanning. Nordisk råd har vært svært kritisk til disse kuttene. Da budsjettforslaget for 2022 ble presentert av ministerrådet, mente Nordisk råd at deres innspill ikke var godt nok reflektert. Nordisk råd hadde spilt inn at koronapandemien sine konsekvenser, særlig for kultursektoren, tilsa at de planlagte budsjettkuttene burde utsettes. Nordisk råd ba også om at det skulle gjennomføres en konsekvensanalyse av nedskjæringene på utdannings-, forsknings- og kulturområdet. I tillegg var rådet svært kritisk til at forslaget fra et enstemmig Nordisk råd i 2019 om å gjenopprette et ministerråd for transport ikke ble fulgt opp i budsjettet.

Krevende forhandlinger mellom Nordisk råd og Nordisk ministerråd resulterte i et budsjettkompromiss der midler som på grunn av koronapandemien sto ubrukt (ca. 20 mill. kroner), ble disponert til kultur- og utdanningssektoren. I kompromisset ble det også fastslått at det var behov for å fornye budsjettprosessen for å sikre konstruktiv politisk dialog mellom Nordisk råd og ministerrådet med reelle påvirkningsmuligheter for Nordisk råd.

Presidiet har ansvaret for Nordisk råds internasjonale samarbeid og utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Til tross for koronapandemien var 2021 et aktivt år for presidiet på det internasjonale området, hovedsakelig digitalt. Det danske formannskapet var vert-

skap for en fysisk forsvarskonferanse i København, og den årlige sesjonen ble også avholdt fysisk med en rekke internasjonale gjester. Arbeidet fulgte prioriteringene i Nordisk råds internasjonale strategi 2018–2022, som slår fast at Nordisk råd vil spille en aktiv rolle i å fremme nordiske verdier som demokrati, rettsstat, menneskerettigheter, likeverd og tillit. Baltisk forsamling er en viktig partner for Nordisk råd. Det ble avholdt en trilateral konferanse mellom Baltisk forsamling, Beneluxparlamentet og Nordisk råd. Det årlige møtet mellom Baltisk forsamling og presidiet ble utsatt grunnet koronasituasjonen. Presidiet deltok aktivt i Det parlamentariske østersjøsamarbeidet, der de særlig la vekt på demokrati, menneskerettigheter og situasjonen i Hviterussland. Det var mindre kontakt med Russland enn normalt, ettersom Nordisk råds årlige studieprogram for russiske parlamentarikere ble avlyst pga. koronasituasjonen. Det var ingen russiske parlamentarikere på Nordisk råds sesjon i København, så det årlige møtet mellom presidiet og russiske parlamentarikere ble derfor avlyst. Arktis er et prioritert område for Nordisk råd, og presidiet deltar som observatør i det arktiske parlamentarikersamarbeidet. Nordisk råd var representert på den arktiske parlamentariske konferansen som fant sted i digitalt format med Norge som vertskap. I 2020 ble det etablert formelle interparlamentariske relasjoner mellom Nordisk råd og Europaparlamentet, slik Stortinget har hatt i en årrekke. Første møte i dette formatet skulle finne sted i 2021, men ble utsatt.

Presidiet behandlet medlemsforslag om en rekke ulike temaer. Mange medlemsforslag tok utgangspunkt i koronapandemien og omhandlet beredskapssamarbeid og mobilitet over landegrensene i Norden i krisesituasjoner. Øvrige forslag gjaldt blant annet samisk representasjon i Nordisk råd, cybersikkerhet og utvekslingsprogram for hviterussiske studenter.

En lang rekke forslag ventet på plenumsbehandling ettersom det i 2020 ikke ble avholdt sesjon. Mange forslag ble behandlet på den digitale temasesjonen i juni og under den ordinære hovedsesjonen i november. For resterende forslag som avventet sluttbehandling, agerte presidiet plenarforsamling under sitt møte i desember, slik at etterslepet av saker dermed ble hentet inn. Totalt vedtok Nordisk råd 54 rekommandasjoner i 2021, et uvanlig høyt tall.

5.2 Utvalget for et bærekraftig Norden

Utvalget for et bærekraftig Norden ble frem til september 2021 ledet av stortingsrepresentant Ketil Kjenseth. Øvrige norske medlemmer i utvalget frem til september var Ingalill Olsen og Ole André Myhrvold. Etter stortingsvalget ble det satt sammen en ny delegasjon til Nordisk råd, og de norske medlemmene til utvalget

var Ola Elvestuen, Lene Westgaard-Halle og Tove Elise Madland.

Utvalget arbeider med saker som berører natur og miljø, herunder bærekraftig utnyttelse av naturressurser innenfor jordbruk, fiskeri og skogbruk. Utvalget arbeider med klima og oppfølgingen av Parisavtalen og støtter de unges innflytelse på utviklingen av en global FN-avtale for natur og mennesker (biodiversitet). Arbeid med bærekraftsmålene står sentralt i utvalgets arbeid.

I 2021 hadde utvalget særlig fokus på sirkulærøkonomi. Blant annet arbeidet utvalget med matsvinn, gjenbruk av materialer, klimasmart bygging, svanemerking av emballasje og gjenbruk av vindturbiner og vindturbinblader. Utvalget har også hatt fokus på naturbaserte løsninger for opptak og lagring av CO₂ og har løpende hatt oppmerksomhet på å fremme grønne partnerskap og klimavennlige investeringer. Utvalget har vært opptatt av å gi ungdom mulighet til å bidra til grønn omstilling ved blant annet å etablere et nordisk ungdomsfond for klima og biodiversitet. Medlemmer fra utvalget har deltatt på flere relevante internasjonale konferanser, blant annet FNs klimatoppmøte i Glasgow, COP26.

Utvalget har behandlet en lang rekke medlemsforslag, blant annet knyttet til svanemerking av emballasje, de arktiske havområdene, CO₂-reduksjon i nybygg, innsats mot oppblomstring av alger i Østersjøen, nordisk strategi for nedtaking av vindturbiner, naturlige løsninger for å binde og lagre CO₂, slutt dato for fossile brenslere, håndtering av avfall med NORM (naturlig forekommende radioaktive stoffer), et nordisk ungdomsfond for klima og biodiversitet, samarbeid om forvaltning av ulvestammen, virksomhetsansvar, menneskerettigheter og adgangsrett til naturressurser og kriminalisering av miljøødelegelser (økocid).

5.3 Utvalget for velferd i Norden

Utvalget for velferd i Norden hadde frem til stortingsvalget i september 2021 fire norske medlemmer: Bente Stein Mathisen, Nina Sandberg, Solveig Horne og Solveig Sundbø Abrahamsen. Både leder og nestleder av utvalget var fra den norske delegasjonen, henholdsvis Bente Stein Mathisen og Nina Sandberg. Etter stortingsvalget ble det satt sammen en ny delegasjon til Nordisk råd, og de norske medlemmene til utvalget ved sesjon i København i november var Tobias Drevland Lund, Kathy Lie, Tone Wilhelmsen Trøen, Truls Vasvik, Tor André Johnsen og Per Olav Tyldum.

Utvalget har et bredt saksfelt, med fokus på den nordiske velferdsmodellen, og arbeider med emner som omfatter omsorg for barn, ungdom og eldre, personer med funksjonsnedsettelse og alkohol-, narkotika- og misbruksspørsmål. I tillegg er likestilling, demokrati,

menneskerettigheter og bekjempelse av kriminalitet på agendaen. Integrering, migrasjon og flyktninger hører også under dette utvalget, sammen med boligpolitikk og urbefolkningens vilkår i Norden.

I 2021 hadde utvalget særlig fokus på likestilling i arbeidsmarkedet og i samfunnet generelt, utsatte barn og unge, digitale krenkelser og trusler, psykisk helse, anti-biotikaresistens og personer med funksjonsnedsettelse. Fire av utvalgets møter foregikk digitalt i 2021 på grunn av koronapandemien, mens det femte utvalgsmøtet ble avholdt fysisk under sesjonen i København.

Utvalget behandlet medlemsforslag knyttet til digitale krenkelser og trusler, merking med blindeskrift på veterinærmedisne produkter, digitale nettlegetjenester, nordisk vaksineproduksjon og grenseoverskridende ambulansse og syketransport.

Utvalget oppfordret de nordiske parlamentene til å avholde en debatt om antibiotikaresistens. Slike ble avholdt i Folketinget og Riksdagen 1. desember og planlegges i Stortinget i første halvdel av 2022.

Utvalget tok initiativ til en uttalelse fra Nordisk råd om å oppfordre Tyrkia til igjen å slutte seg til Istanbulkonvensjonen om å forebygge og bekjempe vold mot kvinner.

5.4 Utvalget for kunnskap og kultur i Norden

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden hadde frem til stortingsvalget 2021 fire norske medlemmer: Jorodd Asphjell, Norunn Tveiten Benestad, Marianne Synnes Emblemsvåg og Erlend Wiborg. Kjell-Arne Ottosson fra Sverige ledet utvalget. Etter stortingsvalget har utvalget følgende fem norske medlemmer: Helge Orten, Kathrine Kleveland, Himanshu Gulati, May Britt Lagesen og Helge André Njåstad.

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden har ansvar for saker som omhandler kultur, utdanning og forskning. Videre behandler utvalget spørsmål innenfor sivilsamfunn, idrett, friluftsliv, språk og medier.

Utvalget formulerte fire rekommandasjoner til ministerrådet. Disse handlet om å styrke mediers kompetanse på undersøkende journalistikk, redusere geoblokking (sørge for adgang til digitale tv-tjenester på tvers av de nordiske landegrensene), etablere en strategi for digitale løsninger innen høyere utdanning og øke nordisk undervisning i skolen.

Utvalget hadde syv medlemsforslag til behandling. Et av dem handlet om å øke rekrutteringen til yrkesfaglig utdanning og gjøre det lettere for faglært arbeidskraft å jobbe på tvers av landene. Arbeidet munnet ut i et prosjekt som skal utarbeide strategier for å gjøre det mer attraktivt å velge yrkesfag. Målet er å bringe sammen alle relevante aktører i en ad hoc tenketank for at saken skal kunne belyses fra flere vinkler. Arbeidet skal føre til en

rapport med forslag til konkrete tiltak og politiske løsninger. Andre saker til behandling var bl.a. en felles strategi for idrettsarrangementer i Norden, styrking av det nordiske perspektivet i lærerutdanningen og etablering av et nordisk senter for unge musikk talenter.

Utvalget har stilt seg kritisk til Nordisk ministerråds nedskjæringer på kultur- og utdanningsområdet, og det har preget utvalgets arbeid og diskusjoner gjennom året. Flere berørte aktører som bl.a. Nordisk Kulturfond og Nordisk kulturkontakt har vært på besøk og gitt utvalget en konsekvensbeskrivelse av kuttene. Utvalget mente at budsjettkompromisset med Nordisk ministerråd var et fremskritt, samtidig som de spilte inn utvalgets langsiktige prioriteringer for Nordisk ministerråds budsjett. Det ble ikke gjennomført et samrådsmøte med kultur- og utdanningsministrene under sesjonen, men etter planen skal budsjettkompromisset diskuteres med regjeringssiden under januarmøtene i 2022.

5.5 Utvalget for vekst og utvikling i Norden

Utvalget for vekst og utvikling i Norden hadde frem til stortingsvalget i 2021 seks norske medlemmer: Ruth Grung, Stein Erik Lauvås, Nils Aage Jegstad, Helge André Njåstad, Freddy André Øvstegård og Torhild Bransdal. Etter stortingsvalget ble følgende stortingsrepresentanter medlemmer av utvalget: Stein Erik Lauvås, Karianne B. Bråthen, Liv Kari Eskeland og Freddy André Øvstegård. Lauvås er utvalgets nestleder. Anders Eriksson fra Åland er utvalgets leder.

Utvalget har ansvar for saker som angår arbeidsmarked og arbeidsmiljø, næring, handel og industri, energi, bekjempelse av grensehindre, transport og transportsikkerhet. Videre behandler utvalget spørsmål innenfor finans og økonomisk politikk, herunder rammevilkårene for forskning, produksjon og handel og fri bevegelse mellom arbeidsmarkedene i Norden. Regional- og strukturpolitikk, kommunikasjon og IT hører også under utvalgets arbeidsområder.

Stein Erik Lauvås var utvalgets rapportør på transport. Lauvås var i tillegg en av utvalgets tre rapportører på grensehinder og medlem av grensehindergruppen.

Utvalget hadde fem møter i 2021, og fire av disse var digitale. Utvalgets prioriteringer i 2021 var: handlingsplanen for nordisk turismesamarbeid, byggregler og byggestandarder, digitaliseringssamarbeidet, fremtidens arbeidsliv, implementering av handlingsplanen for økt mobilitet, samarbeidsprogram for regionalsektoren og transportspørsmål.

I tillegg har utvalget behandlet en rekke ulike saker, blant annet om hestenæringen i Norden, arbeidsmarkedskriminalitet i byggebransjen, hundesmugling, nordisk personnummer, nordiske betalingstjenester i sanntid, fossilfri luftfart, nordisk plan for høyhastighets-

tog, bærekraftig gruvedrift og bærekraftig godstransport. Utvalget har også gjennomgått og gitt sine innspill til samarbeidsprogram fra Nordisk ministerråd for energisamarbeidet og samarbeidsprogram for arbeidsmarkedet.

5.6 Nordisk råds grensehindergruppe

Nordisk råd har en grensehindergruppe som består av parlamentarikere fra alle land, partigrupper og utvalg i Nordisk råd. Grensehindergruppen samarbeider tett med Nordisk ministerråds grensehinderråd. Fra den norske delegasjonen til Nordisk råd var Stein Erik Lauvås og Ingalill Olsen medlemmer i grensehindergruppen i 2021.

Grensehindergruppen hadde fire digitale møter i 2021, hvorav ett var et felles møte med grensehinderrådet. Under sesjonen i København fikk man også holdt et felles fysisk møte med grensehinderrådet. Gruppens arbeid ble igjen sterkt preget av koronapandemien og de mange nye grensehindrene som oppsto som følge av landenes håndtering av pandemien. I tillegg til disse har man prioritert arbeidet med bransjeregulerte yrkeskvalifikasjoner og en revisjon av den nordiske skatteavtalen.

I samarbeid med grensehinderrådet har man satt i gang en ny arbeidsform der man setter sammen små arbeidsgrupper med medlemmer fra begge parter som arbeider for å løse ett enkelt grensehinder og koordinerer innsatsen nasjonalt. En slik arbeidsgruppe jobber nå med den nordiske skatteavtalen, og andre er under etablering.

5.7 Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgaver er å utøve den parlamentariske kontrollen over den virksomheten som finansieres over Nordisk ministerråds budsjett, utføre særskilte kontrolloppgaver samt kontrollere og godkjenne årsberetninger og revisjonsberetninger. Ruth Grung fra den norske delegasjonen ledet kontrollkomiteen frem til stortingsvalget i september. Etter valget ble Tobias Drevland Lund nominert som det norske medlemmet av kontrollkomiteen.

Den danske riksrevisjonen utarbeider beretninger over regnskapene til Nordisk råd, Nordisk ministerråd og Nordisk kulturfond. En viktig oppgave for kontrollkomiteen er å granske disse beretningene.

Den danske riksrevisjonen har de seneste årene påpekt store svakheter i økonomiadministrasjonen og prosjektforvaltningen i Nordisk ministerråd. De største utfordringene gjelder mangelfulle prosedyrer, prosjektstyring og interne kontroller som er nødvendig for å sikre overensstemmelse med bevilgninger, avtaler og lover.

Også økonomiforvaltningen i Nordisk råd har hatt utfordringer. Den danske riksrevisjonens gjennomgang viste imidlertid at årsregnskapet for 2020, på tross av enkelte feil og mangler, ga et riktig bilde av aktiver, passiver og den finansielle stilling og dermed kunne godkjennes.

Kontrollkomiteen har merket seg at Nordisk ministerråd arbeider for å rette opp svakhetene og styrke økonomiforvaltningens styring og kontroll. Samtidig ba kontrollkomiteen om at Nordisk ministerråd gir løpende orienteringer om hvordan riksrevisjonens anbefalinger etterleves.

Kontrollkomiteen gjennomfører hvert år institusjonsbesøk til nordiske institusjoner med finansiering over Nordisk ministerråds budsjett. I 2021 gjennomførte komiteen digitale besøk til de tre nordiske institusjonene som er lokalisert i Oslo: Nordforsk, Nordisk Innovasjon og Nordisk Energiforskning.

Nordisk ministerråds bevilgningsbrev til de nordiske institusjonene er et viktig styringsverktøy. Kontrollkomiteen påpekte, i likhet med tidligere år, en rekke forbedringspunkter hva gjelder målformuleringene i bevilgningsbrevene, og ba ministerrådet om oppfølging på dette.

Kontrollkomiteen besluttet i 2020 å igangsette en granskning av Nordisk ministerråds oppfølging av Nordisk råds rekommandasjoner, i tillegg til å gjøre en evaluering av verktøyet «politisk dialog», som ble etablert i 2016. «Politisk dialog» gir rådet mulighet til å møte relevant fagminister i de tilfeller hvor rådet ikke er tilfreds med svaret på en rekommandasjon. Granskningen ble i 2021 ferdigstilt og resulterte i en rapport som ble overlevert komiteen. Rapporten vil bli behandlet i 2022.

6. Vestnordisk råd

Island, Færøyene og Grønland innledet i 1985 et parlamentarisk samarbeid som siden 1997 har hatt navnet Vestnordisk råd. Stortingets presidentskap besluttet høsten 2002 å etablere et samarbeid med Vestnordisk råd. Sttingsrepresentanter har siden deltatt på årsmøter og temakonferanser i regi av Vestnordisk råd. Ved årsmøtene har et medlem av presidentskapet deltatt, og ved temakonferansene har som regel en representant fra relevant fagkomité deltatt.

Vestnordisk råds temakonferanse ble utsatt til 2022 pga. koronapandemien. Årsmøtet ble imidlertid avholdt som et fysisk møte på Suduroy på Færøyene i september 2021. Det ble endringer i den planlagte deltakelsen fra presidentskapet på Stortinget, så Stortinget var derfor ikke representert på årsmøtet.

7. Det parlamentariske østersjø-samarbeidet

Formålet med Det parlamentariske østersjø-samarbeidet (Baltic Sea Parliamentary Conference – BSPC) er å fremme den parlamentariske dialogen i østersjøregionen og påvirke regjeringene i utviklingen av østersjø-samarbeidet. Den første parlamentariske østersjøkonferansen ble holdt i 1991. Til den årlige konferansen inviteres elleve nasjonale parlament, elleve regionale parlament og fem internasjonale organisasjoner samt en rekke sivilsamfunnsorganisasjoner. Frem til stortingsvalget i 2021 var Jorodd Asphjell Stortingets representant i BSPCs Standing Committee. Michael Tetzschner representerte Nordisk råd i komiteen. Etter stortingsvalget er Himanshu Gulati Stortingets representant i BSPCs Standing Committee.

Aktiviteten i BSPC var også i 2021 preget av koronapandemien. Sverige hadde presidentskapet i 2021, og den 30. BSPC-sesjonen var planlagt i Stockholm, men ble arrangert digitalt 30. august. Daværende utenriksminister Ine Eriksen Søreide holdt innlegg på vegne av det norske formannskapet i regjeringssamarbeidet, Council of Baltic Sea States. I resolusjonen fra den 30. BSPC-sesjonen ble regjeringene denne gang særlig oppfordret til å arbeide mot desinformasjon og beskytte pressefriheten og ytringsfriheten. Dette har vært vektlagt av det svenske presidentskapet. BSPC arbeider også for å inkludere ungdom i politikk og beslutningsprosesser. Det ble derfor avholdt en egen ungdomskonferanse i forbindelse med sesjonen.

Sverige vil fortsette sitt presidentskap også i 2022 og tar da sikte på å få avholdt den 31. BSPC-sesjon fysisk i Stockholm 12.–14. juni 2022.

VEDLEGG

Nordisk råds rekommendationer og interne beslutninger vedtatt i 2021

Rekommendationer

- Rek. 1/2021 – Nordisk Ministerråds FJLS samarbejdsprogram 2021–2024
- Rek. 2/2021 – Nordiskt samarbete om utnyttjande av kolsänkor för att förbättra effektiviteten av klimatarbetet
- Rek. 3/2021 – Nordisk strategi för vätgas
- Rek. 4/2021 – Användning av vätgas
- Rek. 5/2021 – Styrkelse av de nordiske mediers kompetanse på undersøkende journalistikk
- Rek. 6/2021 – CO₂-reduktioner i nybyggeri
- Rek. 7/2021 – Samarbete kring förvaltningen av vargstammen
- Rek. 8/2021 – Minska barn och ungas tillgång till porr i samhället
- Rek. 9/2021 – The Global Gag Rule
- Rek. 10/2021 – Utveksling, utveckling och samordning för motverkandet av arbetsmarknadskriminalitet i byggsektorn
- Rek. 11/2021 – Tiltak för motverkandet av arbetsmarknadskriminalitet i byggsektorn
- Rek. 12/2021 – Elektrifiering av Norden
- Rek. 13/2021 – Gemensam nordisk linje kopplat till säkerheten i femte generationens mobilnät
- Rek. 14/2021 – Nordiska insatser mot högerextremism
- Rek. 15/2021 – Hanteringen av coronakrisen i ett nordiskt perspektiv
- Rek. 16/2021 – Nordiskt samarbete inför EU:s arktiske strategi
- Rek. 17/2021 – Arktisk samarbejdsprogram 2022–2024
- Rek. 18/2021 – Statsstøttereglene i Norden
- Rek. 20/2021 – Utbyte av information vad gäller stora internationella evenemang som äger rum i auktoritära stater och icke-demokratier samt försöka eftersträva en likartad gemensam nordisk hållning
- Rek. 21/2021 – Ökat samarbete mellan nordiska ambassader för att hjälpa barn och ungdomar utsatta för hedersförtryck att komma hem
- Rek. 22/2021 – Bevara den fria rörligheten i Norden i krissituationer
- Rek. 23/2021 – Om översyn av samtliga författningar som berör gränsöverskridande ambulans- och sjuktransporter
- Rek. 24/2021 – Ökad nordisk säkerhet mot cyberattacker
- Rek. 26/2021 – Nordiskt beredskapssamarbete
- Rek. 27/2021 – Nordiskt beredskapslager för att användas vid kriser
- Rek. 28/2021 – Et styrket kriseberedskab i Norden
- Rek. 29/2021 – Nordisk vaccinproduktion
- Rek. 30/2021 – Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram ang. Arbejdsliv 2022–2024
- Rek. 31/2021 – Nordiske banktjenester i sanntid
- Rek. 32/2021 – Minska geoblockering
- Rek. 33/2021 – Norden for 5% biojetfuel
- Rek. 34/2021 – Felles nordisk strategi for nedtaking av vindmøller og resirkulering av avfall fra vindmølleindustrien
- Rek. 35/2021 – Ministerrådsforslag B 314/præsidiat: Nordisk Ministerråds budget 2022
- Rek. 36/2021 – Fælles nordisk slutdepot for NORM-affald
- Rek. 37/2021 – Digitala lösningar inom utbildning
- Rek. 38/2021 – Ungdommens Fond for Biodiversitets og Klima
- Rek. 39/2021 – Nordens fremtidige arbejdsmarked (Future of Work)
- Rek. 40/2021 – Mer Norden i skolan
- Rek. 41/2021 – Ungdommens Fond for Biodiversitets og Klima
- Rek. 42/2021 – Ökad trygghet med New York-modellen
- Rek. 43/2021 – Bærekraftig nordisk gruve- og mineraldrift
- Rek. 44/2021 – Nordiska satsningar på naturliga lösningar för att binda och lagra koldioxid
- Rek. 45/2021 – Fællesnordiske regler for grænseoverskridende tvister om forældremyndighed og ret til samvær
- Rek. 46/2021 – Förenkling av processen när man vill använda vårdtjänster i ett annat nordiskt land
- Rek. 47/2021 – Mærkning af veterinære medicinske produkter med blindskrift (brailleskrift)
- Rek. 48/2021 – Lik tilgang til utdanning og velferd for hørselshemmede i Norden

Rek. 49/2021 – Gemensam strategi för idrottsevenemang i Norden samt stöd till anordnade av idrottsevenemang för barn- och unga i Norden

Rek. 50/2021 – Gemensamt nordiskt elektroniskt identifieringssystem (e-ID)

Rek. 51/2021 – Nordisk översikt av användningen av nätläkartjänster

Rek. 52/2021 – Nordisk høyhastighetsjernbaneplan

Rek. 53/2021 – Det nordiske energipolitiske samarbejdsprogram 2022–2024

Rek. 54/2021 – Om åtgärder mot övergödningen av Östersjön

Interne beslutningar

IB 1/2021 – Nordiska rådets verksamhet blir koldioxidneutral

IB 2/2021 – Tydliggöra den nordiska nyttan i Nordiska rådets medlemsförslag

IB 3/2021 – Nordiska rådets EU-kontor

IB 4/2021 – Samisk representation i Nordiska rådet

IB 5/2021 – Ændringer af Nordisk Råds Forretningsorden 2021

IB 6/2021 – Avtalstolkning i nordisk rätt

IB 7/2021 – Rigsrevisionens beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed 2020

IB 8/2021 – Rigsrevisionens beretning om Nordisk Råds virksomhed 2020

IB 9/2021 – Rigsrevisionens beretning om Nordisk KulturFond virksomhed 2020

IB 10/2021 – Nordisk koordinering kring relationerna mellan de nordiska länderna

IB 11/2021 – Om åtgärder mot övergödningen av Östersjön

